

Liite 19.

Luontomatkailuyrittäjien haastatteluselvitys osana Valkiavaaran tuulivoimahankkeen YVA-menettelyä

Päiväys	18.10.2023
Laatijat	Teksti: Sini Kantola Kartat: Jan Lehtomaja ja Matias Hytti
Laadunvarmistaja	Tiina Juntunen ja Anna-Maria Kujala
Projektinumero	YKK66789

Sisällysluettelo

1	Valkiavaaran tuulivoimahanke ja selvityksen tavoitteet	3
2	Haastattelujen toteutus	6
3	Teemat	7
	Teema 1: Matkailu	7
	Matkailupalveluiden tämänhetkinen tilanne.....	7
	Investointihalukkuus.....	10
	Maisema, Kätkävaara ja luonnon pirstoutuminen.....	11
	Maakuntakaava	14
	Teema 2: Tuulivoima	15
	Teema 3: Osallisuus	18
	Tervolan tuulivoimastrategia	19
	Teema 4: Tulevaisuus.....	20
4	Yhteenveto havainnoista	21

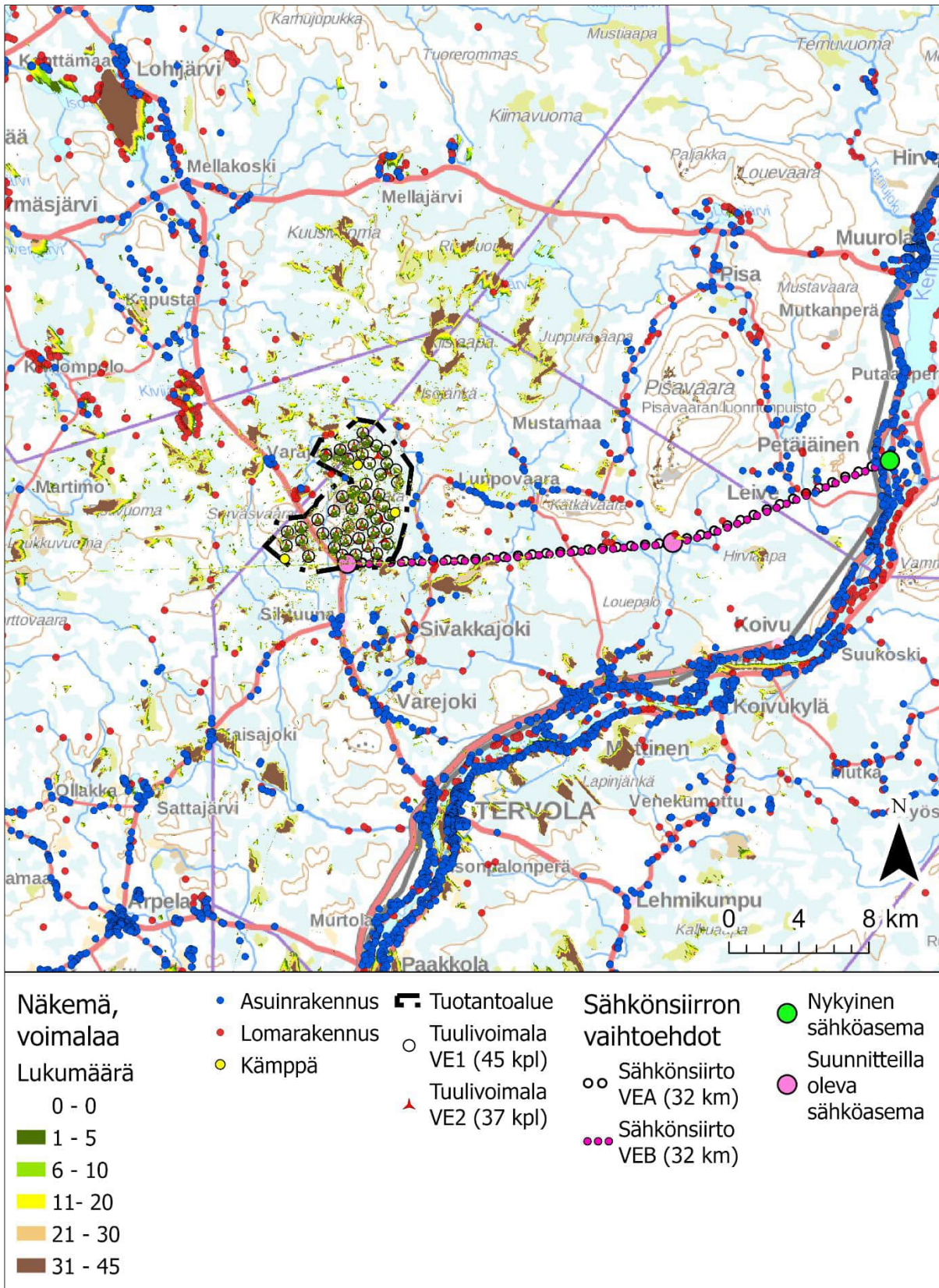
1 Valkiavaaran tuulivoimahanke ja selvityksen tavoitteet

Energiequelle Oy (hankkeesta vastaava) suunnittelee korkeintaan 45 tuulivoimalan rakentamista Valkiavaaran alueelle, joka sijaitsee Tervolan kunnan ja Tornion kaupungin alueella. Tuulivoimahankkeiden taustalla vaikuttavat Suomen ilmastopoliittiset tavoitteet, joihin on sitouduttu kansainvälisilläkin sopimuksilla sekä taloudelliset intressit. Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä.

Osana ympäristövaikutusten arviointi -menettelyä (YVA-menettely) on haastateltu Valkiavaaran alueella ja sen läheisyydessä toimivia luontomatkailuyrittäjiä, joilta on selvitetty tuulivoimahankkeen merkitystä alueen luontomatkailulle ja luontomatkailuyrityksille. Tämän selvityksen taustalla on Lapin ELY-keskuksen vuonna 2022 Valkiavaaran YVA-ohjelmasta antama lausunto, jossa pyydettiin osallistamaan alueen luontomatkailuyrittäjiä vahvemmin mukaan suunnittelutyöhön. Tavoitteena on ollut selvittää tuulivoimahankkeen läheisyydessä sijaitsevien luontomatkailuyrittäjien kokemuksia ja näkemyksiä nykytilanteesta sekä odotuksia ja toiveita tulevaisuuteen liittyen. Olennainen kysymys on, kuinka Valkiavaaran tuulivoimahanke toteutuessaan vaikuttaisi alueen luontomatkailuyrittäjiin. Tavoitteena on ollut näin varmistaa, että alueen luontomatkailuyritysten näkökulmat tulevat huomioiduksi mahdollisimman hyvin vaikutusten arvioinnissa. Selvityksen teemat jakautuvat neljään osa-alueeseen: matkailu, tuulivoima, osallisuus ja tulevaisuus.

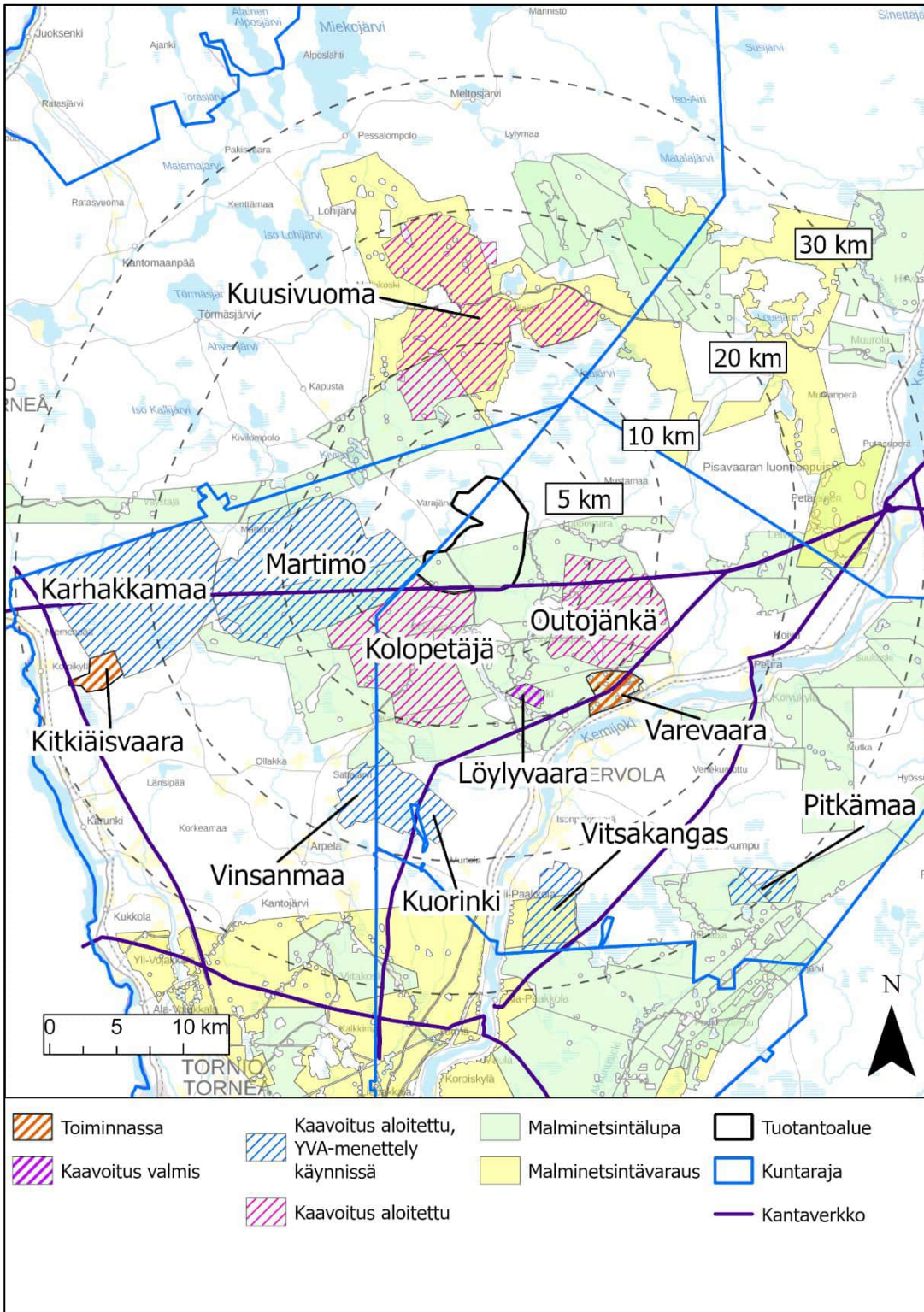
Valkiavaaraan suunniteltujen voimaloiden yksikköteho on enintään kymmenen megawattia ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Sähkönsiirtoa varten on suunniteltu rakennettavan nykyisen voimajohdon rinnalle uusi, 32 kilometrin pituinen (400 kV) voimajohto (ilmajohto), jonka liityntä olisi Rovaniemen Petäjäskosken sähköasemalle. Mahdollisesti voimajohto voisi liittyä Louejoelle suunnitteilla olevalle Louepalon sähköasemalle (18 kilometrin etäisyydellä tuotantoalueesta) (Kuva 1).

Valkiavaaran ympäristöön on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita ja myös malminetsintälupia alueella on useita (Kuva 2).

Kuva 1. Valkiavaaran tuotantoalue, suunnitellut sähkönsiirtoreitit ja alueen näkemäalueanalyysi, jossa näkyy voimaloiden lukumäärä eri kohteissa kartalla. Kartalla näkyy myös asuin- ja lomarakennukset. (Tilanne 10/2023) (Lähtötiedot MML 2021)

Valkiavaaran tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely:
Luontomatkailuselvitys

Kuva 2. Karttaan on kuvattu käynnissä ja suunnitteilla sekä tiedossa olevat tuulivoimahankkeet sekä malminetsintään liittyvä toiminta Valkiavaaran läheisyydessä 30 kilometrin säteellä. (Tilanne 9/2023) (Lähtötiedot: Taustakartta MML 2021, Tukes 2023)

2 Haastattelujen toteutus

Haastateltaviksi pyydettiin kaikkia Tervolan ja Tornion luontomatkailuyrittäjiä, jotka parhaillaan toimivat tai suunnittelevat toimintaa Valkiavaaran alueella tai sen läheisyydessä. Yrityksiä etsittiin kunnan nettisivujen ja suorien yhteydenottojen, Visit Meri-Lapin ja nettihakujen kautta. Myös haastateltavia pyydettiin kertomaan alueella toimivista muista yrityksistä. Eri yritysten edustajia, joihin otettiin yhteyttä, löytyi yhteensä yhdeksän henkeä. Yritysten johtajille lähetettiin sähköposti, jossa kerrottiin selvityksen tarkoituksesta, tavoitteista ja haastattelujen toteutuksesta. Mikäli sähköpostiviestiin ei vastattu, selvityksen tekijä otti yhteyttä yrityksiin puhelimitse.

Sähköpostitse tai puhelimitse tavoitetuista henkilöistä kolmea yrittäjää haastateltiin. Neljän yrityksen edustajat eivät kokeneet yritystoimintansa olevan hankkeen vaikutuspiirissä ja kaksi yritystä ei muuten halunnut antaa haastattelua. Haastatelluista henkilöistä yhdellä yrittäjällä on neljä eri yritystä, joita hän edusti haastattelussa. Yhdellä yrittäjällä on yksi yritys ja yksi yrittäjä taas on kiinnostunut Tervolan ja erityisesti Kätkävaaran alueesta tulevaisuuden kohteena. Luontomatkailuyrittäjien palveluihin kuuluu sekä majoitus- että elämyspalvelutoimintaa. Erilaisia palveluita tarjotaan vuoden ympäri, mutta pimeään ajan matkailu ja revontulimatkailu erityisesti Kätkävaaralla on yksi keskeisin tuotettu palvelumuoto. Ylipäätään Valkiavaaran läheisyydessä olevaa matkailua markkinoidaan erämaisena luontomatkailukohteena, johon ihmiset tulevat nauttimaan hiljaisuudesta ja rauhasta.

Selvitystä varten tehtiin kolme teemahaastattelua maaliskuussa 2023. Kaksi haastattelua tehtiin kasvokkain ja yksi haastateltava halusi antaa vastauksensa kirjallisessa muodossa. Kasvokkain tehdyt haastattelut kestivät vajaan tunnin ja ne tallennettiin digitallentimella. Haastattelujen jälkeen keskustelutallenteet litteroitiin tekstitiedostoiksi. Haastateltujen sitaatit on tekstissä merkitty H1-, H2- ja H3-tunnisteilla.

Puolistrukturoidut teemahaastattelut ovat hyvä menetelmä saada ymmärrystä kohde-ryhmän kokemusmaailmasta, ajatuksista, uskomuksista, tunteista ja motivaatiotekijöistä. Puolistrukturoitu teemahaastattelu tarkoittaa lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun (eli syvähaastattelun) välimuotoa. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu kohdennetaan tiettyihin etukäteen määriteltyihin teemoihin, joista keskustellaan. Kysymyksiä tarkennetaan ja syvennetään haastateltavien vastauksiin perustuen. Menetelmässä haastateltavat ovat aktiivinen merkityksiä luova osapuoli. Haastateltavien tulkinnat ja heidän asioille antamansa merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Haastatteli reagoi joustavasti haastateltavien puheeseen ja suuntaa keskustelua heidän esiin nostamiinsa teemoihin ja käsityksiin.

Selvitys on luonteeltaan laadullinen ja se nostaa esiin keskeiset näkökohdat kolmen luontomatkailuyrittäjän kokemuksista, näkemyksistä ja tulevaisuuden odotuksista suhteessa suunniteltuun Valkiavaaran tuulivoimahankkeeseen. Teemahaastatteluissa edettiin etukäteen määriteltyjen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Haastatteluissa esitettiin hankkeen sähkönsiirtosuunnitelmat ajankohdalta 02/2023, mutta tämän raportin karttoihin on päivitetty YVA-selostuksen (08/2024) mukaiset, päivittyneet sähkönsiirtosuunnitelmat yhdenmukaisuuden vuoksi.

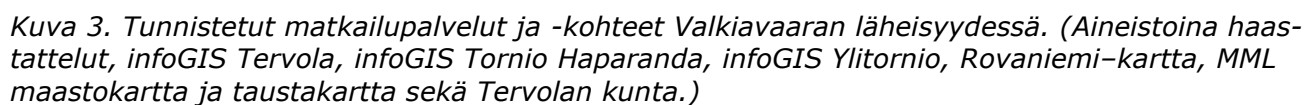
Tätä selvitystä lukiessa on hyvä pitää mielessä, että kyseessä on kooste kolmesta haastattelusta eri henkilöiltä, joista kahdella oli yritystoimintaa alueella yhteensä viiden eri yrityksen kautta ja yksi yrittäjä harkitsi aluetta investointimielessä. Haastatelluiksi pyrittiin saamaan useamman yrityksen edustaja, mutta moni heistä kieltäytyi siksi, etteivät toimineet Valkiavaaran tuulivoima-alueen vaikutusalueella. Kaksi haastattelusta kieltäytynyttä henkilöä, joista kummallakin on matkailuliiketoimintaa Valkiavaaran alueen läheisyydessä, kertoi suhtautuvansa hankkeeseen neutraalisti. He eivät kuitenkaan halunneet osallistua haastatteluun sen vuoksi, että kokevat hanketta ympäröivän keskustelun painostavana. Tätä selvitystä varten tehtyihin haastatteluihin halusivat osallistua niiden yritysten edustajat, jotka näkevät tuulivoiman rakentamisen Valkiavaaraan negatiivisena ja elinkeinolleen haitallisena asiana.

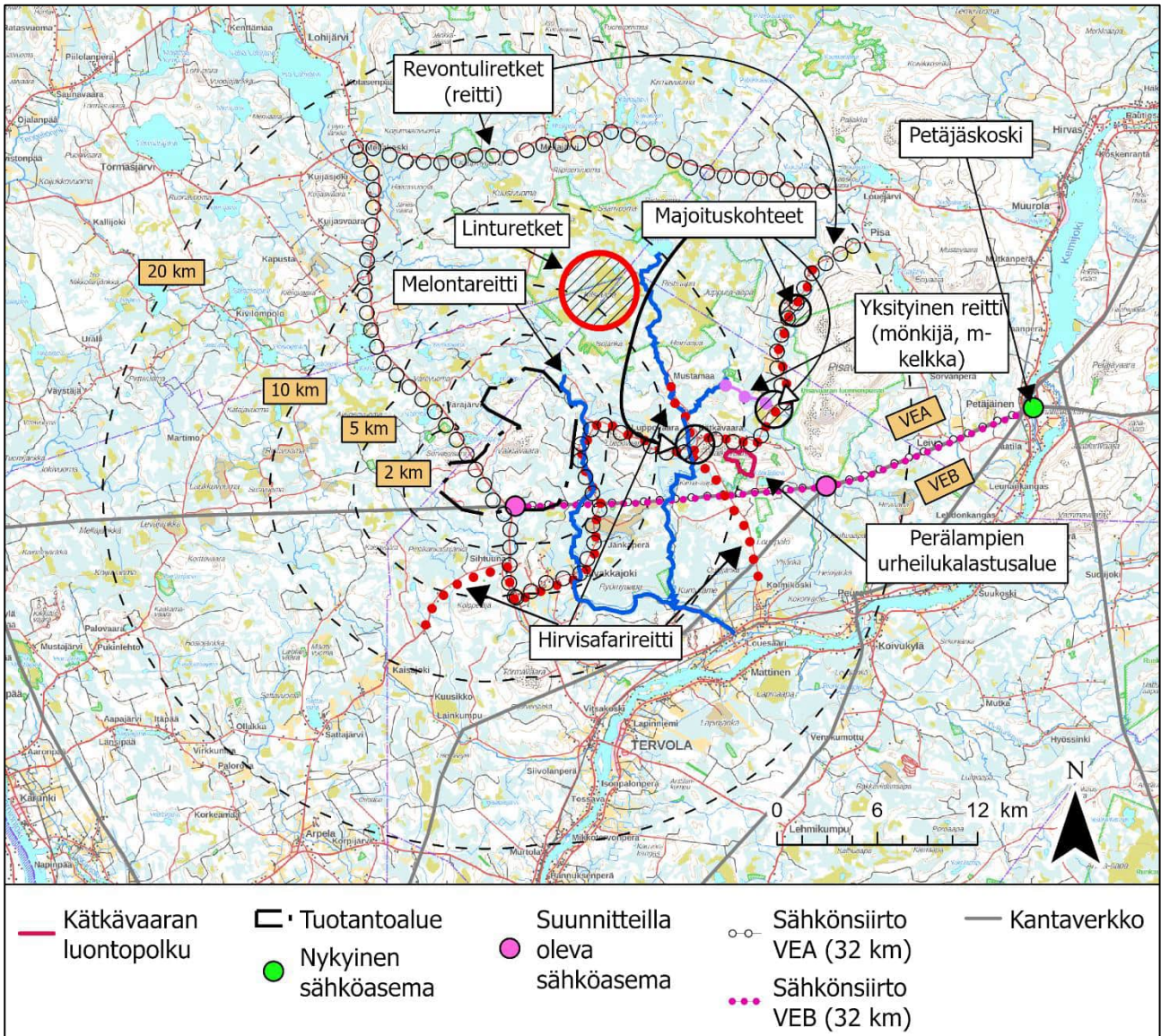
3 Teemat

Teema 1: Matkailu

Matkailupalveluiden tämänhetkinen tilanne

Haastatellut näkevät matkailulla olevan hyvin paljon potentiaalia ja mahdollisuuksia Tervolassa. Erityisesti Tervolan sijainti ja saavutettavuus koetaan erittäin merkittäväksi mahdollisuudeksi. Keskeisimmät alueen matkailupalvelut ja kohteet on esitetty kartoilla (Kuvat 3 ja 4). Valkiavaaran tuulivoima-aluetta ajatellen suurin kysymys on suunnitellusta tuulivoima-alueesta itään noin seitsemän kilometrin päässä sijaitseva Kätkävaara, jossa on revontuli- ja pimeän ajan matkailua.

Kuva 4. Haastatellun (H2) ilmoittamat matkailupalvelut ja -kohteet Valkiavaaran läheisyydessä (MML Maastokartta).

Haastatelluista luontomatkailuyrittäjistä kaksi toteutti yritystoimintaa Kätkävaaran ympäristössä. Kolmas yrittäjä näki Kätkävaaran seudun potentiaalisena investointikohdeena, mikäli alueen läheisyyteen ei ole tulossa tuulivoimaloita. Luontoarvot nähtiin hyvin tärkeinä luontomatkailupalveluiden tuottamiselle:

"Kaikista tärkein, homman sydän. Ekologiset arvot, niiden välittäminen eteenpäin." (H1)

Kätkävaaralla järjestetään matkailutoimintaa vuoden ympäri (tilanne keväällä 2023), mutta erityisesti pimeän ajan matkailupalvelut ja revontuliretket ovat alueen tärkeimmät luontomatkailupalvelut. Kätkävaaran alueella toteutetaan hirvien katselusafareita. Alueella on myös majoitustoimintaa. Haastateltu, joka operoi alueella neljän eri yrityksen kautta, tiivistää toimintansa ja sen mittakaavan alueella seuraavasti:

"Hotelli sinällään tarjoaa muutaman työpaikan, mutta Kätkävaaran revontuli-matkailu ja Euroopan ainoa hirvisafari hirvitakuulla ja muut luontomatkailu-tuotteemme tuovat alueelle lähes 10 000 ulkomaalaista matkailijaa vuodessa ja työllistävät 10 henkilöä vakituisesti sekä paljon sesonkityöntekijöitä. Kätkävaaran majoituspalveluissamme yöpyy noin 1500 ulkomaalaista asiakasta vuositasolla. Kätkävaaran matkailu perustuu kokonaan alueen luontoon ja maisemiin, eikä se ole mahdollista, jos muutaman kilometrin päähän rakennetaan massiivinen tuulivoimala-alue. Työpaikat menetetään. Yrityksen koti-paikka on Tervola ja pääasiallinen toiminta-alue Kätkävaara." (H2)

Tervolan alueella toimivien luontomatkailuyritysten ydin on myydä pimeän ajan retkiä ja revontuliretkiä, ja jo nyt Tervolan Varevaarassa sijaitsevat tuulivoimalat vaikuttavat matkailuun. Haastatellun kokemuksen mukaan ulkomaalaiset matkailijat yleensä ihmettelevät voimaloita:

"Pimeän aikaan, myydään pimeän retkiä (ei varsinaisia revontuliretkiä). Kun nyt tehdään pimeän retkiä ja olemassa olevat myllyt näkyvät, niin yritetään jotenkin selittää asiakkaille sitä, että tässä voi verrata tätä valosaastetta ja pimeyttä. Tutkavalot, jos sellaiset tuulivoimaloihin asennettaisiin, eivät poistaisi ääntä, jos myllyt sijaitsevat kovin lähellä. -- Heidän kokemuksensa usein on, että ei nuo kyllä tänne kuulu. Tuulivoimalat voivat herättää hämmästyksiä. Kun ottaa markkinointikuvia, joissa ei olisi tuulivoimaloita ja sitten asiakkaat huomaavat, että ai, täällä onkin näin paljon voimaloita, niin on siinä sellainen pettämisen maku, kun puhutaan koskemattomasta Lapista ja muusta." (H1)

Investointihalukkuus

Yhtenä suurimpana teemana tuulivoiman laajenemiselle Tornion ja Tervolan kuntien alueella ja koko Lapissa haastateltavat nostivat esiin tuulivoimarakentamisen aiheuttaman epävarmuuden, joka vaikuttaa suoraan tulevaisuuteen tähtäävään investointihalukkuuteen. Isoja investointeja ei uskalleta tehdä, koska kunnilla ei ole selkeitä suunnitelmia siitä, mille alueille tuulivoimaa tullaan nyt ja tulevaisuudessa rakentamaan. Yksi haastateltava toivookin turvavyöhykkeitä, joista matkailuyrittäjien lisäksi hyötyisivät myös paikalliset asukkaat, sekä nykyiset että tulevat:

"Isoja investointeja tuulivoimarakentaminen siis heikentää ja hidastaa. Kyllä se harmittaa, kun on kyse isoista investoinneista, niin koko kokonaisuuden arvo romahtaa. Se ei ole yhtään houkutteleva, että sinne saisi asiakkaat tulemaan. Pitäisi olla turva-alue, mihin pystyy investoimaan surutta. Alue, josta tiedetään, että siellä tuetaan matkailun kehittämistä." (H3)

Haastatellut tuovat ilmi, että mikäli tuulivoimaa alueelle rakennetaan tai suunnitellaan, niin paikalliseen luontomatkailutoimintaan tuulivoimarakentaminen tulee vaikuttamaan. Erityisesti tuulivoiman kokonaiskuvan ja strategisen suunnittelun puute vaikuttaa suoraan investointihalukkuuteen:

"Tulevaisuuden investointihankkeisiin tuulivoimasuunnitelmat vaikuttavat tosi vahvasti. Jos on tuulivoimasuunnitelmia, niin aluetta ei uskalla ajatella investointimielessä. Tai jos lähialueella on tuulivoimasuunnitelmia, niin sekin heikentää investointihalukkuutta." (H3)

"Hotellia on tarkoitus laajentaa lähivuosina rakentamalla lasimajoitteita Vaa-joen rannalla sijaitsevalle kentälle, josta on suora näköyhteys Valkiavaaraan. Lasimajoitteita ei voida rakentaa, jos Valkiavaaraan rakennetaan tuulivoimaloita. Etäisyys on vain noin reilu 5 kilometriä ja massiivisten myllyjen vaikutusalue maisemaan kymmeniä kilometrejä. Hotellin työllistävä vaikutus alueella on muutamia työpaikkoja ja henkilökunta tulee tällä hetkellä Tervolan kunnasta." (H2)

Investointeja ajatellen matkailuyrittäjät katsovat aluetta kokonaisuutena eli ei vain yhden tuulivoimahankkeen kautta. Yrittäjät toivoisivatkin kunnilta tai Lapin liitolta kokonaisvaltaista suunnitelmaa tuulivoiman kehittämisestä. Nyt tuulivoiman rakentaminen etenee hanke kerrallaan, eikä yrittäjillä ole luottamusta siihen, että kunnallispoliitikot osaisivat tai edes haluaisivat katsoa asiaa kokonaisuutena pitkällä tähtäimellä.

"Toki nyt puhutaan yhdestä tuulivoima-alueesta, 45 tuulivoimasta, mikä sekin on paljon, mutta todennäköisesti yhtiöillä kiinnostus kasvaa tuulivoima-alueiden laajentamiseen myötä. Tämän hetken tuulivoimarakentaminen ja -suunnitelmat vaikuttavat suoraan tulevaisuuden investointihalukkuuteen." (H3)

"Matkailun eteen pitää tehdä pitkäjänteistä työtä. Mekin ihan tyhjästä aloitettiin. Meillä oli vahva usko ja halu Tervolassa tehdä ja kehittää matkailua ja investoidakin siihen. Nyt ei ole puhettakaan, että alkaisi investoimaan mitään. Suunnitteilla on matkailualueen läheisyyteen alle 50 myllyn kokonaisuus (Outajänkä) ja minun vieressäni on jo 10 myllyä (Varevaaran tuulivoimalat). Tästä seuraava onkin sitten Valkiavaara. Minun toiminta-alueeni on Kätkävaara." (H1)

Maisema, Kätkävaara ja luonnon pirstoutuminen

Niin kuin edellä kuvattiin, Kätkävaara on alueen luontomatkailuyrittäjien mukaan kaikista tärkein luontomatkailun kohden. Kätkävaaraan on rakennettu audiovisuaalinen luontopolku, jonka kautta on mahdollista päästä tutustumaan myös alueen luoliin.

"Matkailulla olisi hyvin paljon mahdollisuuksia Tervolalle. Tervola on saavutettavuuden kannalta loistavassa paikassa ja on loistavat mahdollisuudet. Tällä hetkellä matkailu ei ole suurta. Toisaalta jos torpataan kehittämisen mahdollisuudet nimenomaan Kätkävaaran osalta... Valkiavaara on myös potentiaalista matkailualue. Mahdollisuuksia on aivan mahtavia. Luonnon puolesta on paljon mahdollisuuksia. Palveluitakin on ja niitä voitaisiin kehittää. Mutta jos näin paljon rakennetaan tuulivoimaa, mitä nyt on kaavailtu, niin paljon menetetään." (H1)

"Etenkin Kätkävaaran alue on luonnonympäristöltään poikkeuksellisen veto-voimainen luontomatkailualue, joka on palvellut luontomatkailua ja virkistystoimintaa jo vuosikymmenten ajan. -- Kätkävaaran alueella sijaitsee myös Pisavaaran luonnonpuisto, joka on koko Euroopan mittakaavassa harvinainen suojelualue, kokonaan jo vuonna 1938 suojeltu Perä-Pohjolan vaara. -- Luontomatkailun kannalta Kätkävaara on edellä mainituista merkittävin, sillä laki-alue on tunnettu erityisen kauniista maisemistaan. Alueen luontomatkailutoiminta perustuu juuri poikkeuksellisen kauniiseen maisemaan ja sinne onkin

rakennettu erittäin suosittu retkeilyreitti, Kätkävaaran luontopolku, sekä vielä erillinen kallioluolapolku. -- Revontulimatkailu on pimeämatkailua. Kätkävaaran alue on pimeämatkailun kannalta yksi Lapin parhaita, jos ei peräti paras ja merkittävin alue. Alueesta tekee niin merkittävän se tosiseikka, että Lapin tärkeimmät revontulimatkailun lähtöalueet Rovaniemi ja Kemi, sijaitsevat alle tunnin ajomatkan päässä Kätkävaarasta. Rovaniemi ja Kemi ovat lentokenttien ja raideyhteyksien takia helppoja saavuttaa revontulimatkailijoille. Revontulimatkailijoita saapuu näihin kohteisiin satoja tuhansia vuositasolla. Revontulimatkailun liikevaihto Lapissa on satoja miljoonia euroja. Kätkävaara on Rovaniemen ja Kemin revontuliretkikohteista tunnetuin ja sen vetovoimalla on merkitystä näiden kohteiden vetovoimaan ja alueelle tulevaan matkailijavirtaan ja liikevaihtoon." (H2)

Kätkävaara on alueen luontomatkailuyritysten tämänhetkiselle toiminnalle keskeisin alue, mutta kiinnostava myös tulevaisuuden investointikohteena:

"Kätkävaaraa on myös katsottu, koska se on tunnetuin. Ylipäätään tuntureiden ja vaarojen korkeampia kohtia. " (H3)

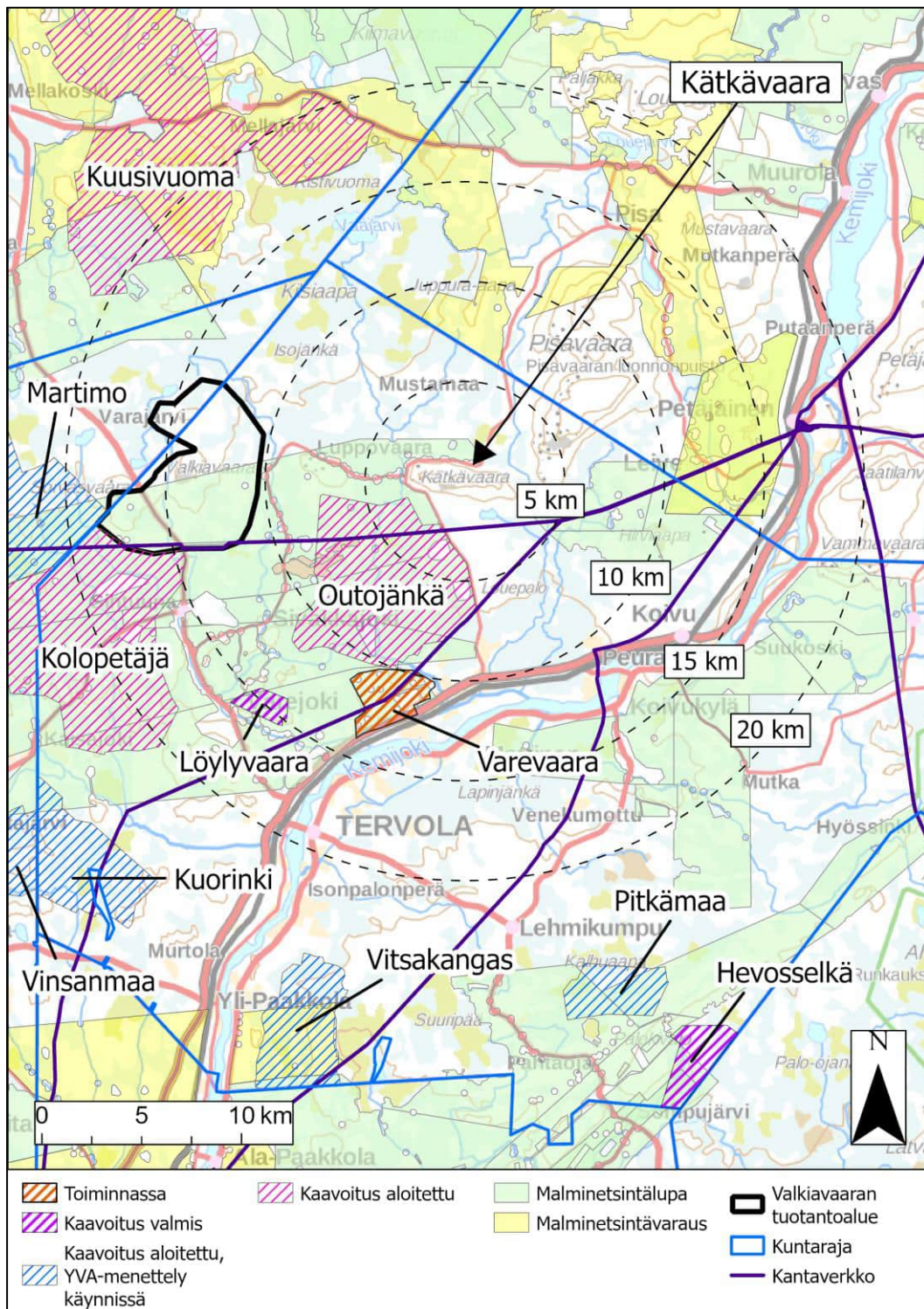
Luontomatkailun kannalta tuulivoiman suhteen suuri kysymys on maisema:

"Maisema on iso osa elämästä. Tunne ja tunnelma tulevat hyvin paljon ympäröivästä maisemasta. Maisema on sielun terapiaa. Kun maisemat ovat kohdillaan, niin retki onnistuu. -- Tuulivoiman läheisyyteen ei haluta rakentaa, koska kun haetaan rauhaa ja luontoelämystä, niin kyllä se häiriintyy. Meluhaitta ja valosaaste ym." (H3)

Matkailuyrittäjät puhuvatkin suojavyöhykkeestä, joka Kätkävaaran ympärille tulisi säätää ja jolla turvattaisiin maisema, pimeän ajan matkailu ja revontulimatkailu myös tulevaisuudessa. Yksi yrittäjä toteaa, että riittävä vyöhyke olisi vähintään 20 kilometriä Kätkävaarasta ja toinen toivoo 15 kilometrin suojavyöhykettä (kuva 5):

"Näiden seikkojen takia tarvitaan 20 kilometrin suoja-alue tuulivoimalarakentamiselta Kätkävaaran ympärille ja vahvistettua maakuntakaavaa tulee kunnioittaa päätöksenteossa. Massiivisten tuulivoimaloiden vaikutusalue maisemaan ja revontulimatkailuun on kymmeniä kilometrejä." (H2)

"Kätkävaara on päältä niin kuin tunturi, kun siellä ei ole puita ja siellä on valtavat jääkauden aikaiset kalliot. Kätkävaaraan on tehty Luolapolku, siellä on upeita luolia. Kätkävaara on todella upea matkailu- ja virkistysalue ja siellä käy paljon väkeä. Mutta jos sen läheisyyteen vaikka kahden kilometrin päähän meinataan rakentaa tuulivoimaa, niin tämä alue on silloin tuhottu. Kätkävaara on niin kallisarvoinen paikka, että vähintään 15 kilometrin säteellä pitäisi kieltää rakentaminen." (H1)

Kuva 5. Kartalle on havainnollistettu luontomatkailuyrittäjien toivomaa suojavyöhykettä Kätkävaaralta ja suunnitellun tuulivoimahankkeen sijoittuminen suhteessa tähän vyöhykkeeseen. Haastateltujen toivoma suojavyöhyke oli siis vähintään 15-20 km säde Kätkävaaralta. Kartalle on havainnollistettu myös muut tiedossa olevat suunnitellut tai jo rakennetut tuulivoimahankkeet sekä malmietsinnän tilanne (tilanne 10/2023). (Lähtötiedot: Tauskartta MML 2021, Tukes 2023).

Myös Valkiavaara itsessään nähdään arvokkaana kohteena sekä potentiaalisena tulevaisuuden matkailukohteena:

"Valkiavaara on seitsemän kilometrin päässä Kätkävaarasta eli kyllä voimalat näkyvät sinne vahvasti. Valkiavaarassa itsessään on hyvin monimuotoista luontoa ja paljon matkailupotentiaalia. Alueella asuu myös paikallisia ihmisiä. -- Valkiavaara on potentiaalinen matkailualue. Siellä on hienoja tooreja (jääkauden aikaisia kivipatsaita) sekä rotkoja, jotka on merkitty valtakunnallisesti merkittäviksi [Arvokkaaksi luokiteltu kallioalue ja rantakerrostuma, SYKE 2015]." (H1)

Ympäristöministeriössä on vireillä ehdotus Lounais-Lapin kansallispuiston perustamisesta ja suunniteltu puisto sijoittuisi Valkiavaaran viereen.

Haastateltu korostaa, että kyse ei ole pelkästään maisemahaitasta, vaan luonnon pirstoutumisesta ja monimuotoisuuden heikkenemisestä:

"Kyse ei ole pelkästään voimaloista, vaan siitä, että alueelle on rakennettu nyt paljon tiestöä, jonne ihmiset pääsevät nyt menemään. Kaikki tämä pirstaloi luontoa vahvasti. Kohta ei ole kunnon metsää jäljellä, vaan pikkuplänntejä siellä täällä. -- Kyse ei ole pelkästään näköhaitasta, vaan muustakin." (H1)

Maakuntakaava

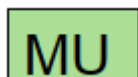
Yksi haastateltu nostaa esiin voimassa olevan Länsi-Lapin maakuntakaavan (vahvistettu 19.2.2014) merkinnät. Itse Valkiavaaran alueella on vähän maakuntakaavamerkintöjä, mutta haastatellut korostavatkin, että Kätkävaara on oleellinen ja suhteessa Kätkävaaraan tuulivoiman rakentaminen tulisi rauhoittaa 15–20 kilometrin säteellä, jos luontomatkailutoiminnan halutaan jatkuvan Tervolassa. Kätkävaara sijaitsee alueella, jossa on muun muassa seuraavat maakuntakaavamerkinnät:

Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistysten kehittämisen kohdealue (Länsi-Lapin maakuntakaava 2014)

Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistysten vyöhykeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää matkailupalvelukohteiden, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla. Kulttuuri-perintö-, maisema- ja luontoarvoja tulee vaalia matkailun vetovoimatekijöinä.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (Länsi-Lapin maakuntakaava 2014)

Merkinnällä osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, joille suuntautuu ulkoilupaineita ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen.

Länsi-Lapin maakuntakaavan (2014) koko maakuntakaava-aluetta koskeva määräys on: "Maisemallisesti herkillä alueilla, kuten maankohoamisrannikolla, jokien ja järvien rannoilla ja arvokkaimmilla vaara-alueilla sekä pääteiden, matkailupalvelualueiden ja retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsittelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia."

Tähän maakuntakaavaan perustuen haastateltava esittääkin, että Tervolassa matkailun vetovoima-alueelle ja matkailun ja virkistyksen kehittämisalueelle eikä sen läheisyyteen pidä suunnitella tuulivoimarakentamista. Haastateltu perustelee sitä Länsi-Lapin maakuntakaavan määräyksillä:

"Olemassa olevien luontomatkailuyrityksien toimintaedellytykset on turvattava maakuntakaavan mukaisesti. -- Länsi-Lapin maakuntakaavassa osoitetut alueet pitää säilyttää matkailun ja virkistyksen tarpeisiin. -- Näiden seikkojen takia tarvitaan 20 kilometrin suoja-alue tuulivoimarakentamiselta Kätkävaaran ympärille ja vahvistettua maakuntakaavaa tulee kunnioittaa päätöksenteossa. Massiivisten tuulivoimaloiden vaikutusalue maisemaan ja revontulimatkailuun on kymmeniä kilometrejä. Tämän takia tuulivoimaloita ei pidä sallia rakentaa edes maakuntakaavassa määritellyn matkailun vetovoima-alueen läheisyyteen, koska maisemavaikutus matkailun vetovoima-alueeseen on liian merkittävä ja taloudelliset menetykset liian suuria." (H2)

Teema 2: Tuulivoima

Molemmilla kasvokkain haastatelluilla yrittäjillä on vahvaa omakohtaista kokemusta tuulivoimasta, toinen jopa asuu Varevaaran tuulivoima-alueen vieressä noin kahden kilometrin päässä. Luontomatkailuyrittäjällä on näin ollen kokemusta tuulivoimaloista Valkiavaaran ja Kätkävaaran läheisessä maisemassa:

"Ihmiset etsivät rakentamatonta maisemaa. Eli jos ollaan retkikohteessa ja sieltä kuuluu tuommoinen ääni, niin ei se oikein aja asiaa. Kyllä monien meillä vierailevien matkailijoiden suusta kuulee sen, että ei nuo myllyt sovi tähän ympäristöön. Usein ihmetellään, kun mennään Kätkävaaran päälle, että kylläpä nuo tuolla vilkkuu [olemassa olevat Varevaaran tuulivoimalat]. Kyllä turistit kokevat, että he tulevat rakentamattomaan maisemaan ja tuulivoimalat ovat taas vahvasti rakennettua ympäristöä. Kyllä sillä on tutkituskin vaikutusta, että mikä on rakennetun ja rakentamattoman ympäristön

vaikutus ihmisen mieleen ja hyvinvointiin. Meidän yritys on keskittynyt luonto-hyvinvointimatkailuun." (H1)

Kahden luontomatkailuyrittäjän, jotka edustavat yhteensä viittä yritystä, viesti tuulivoiman rakentamisesta Valkiavaaraan on ehdoton ei:

"Ehdoton EI! Lappi tulisi säästää. Matkailun näkökulmasta Kätkävaara tulee suojella vähintään 15 kilometrin säteellä. Koko Meri-Lapin kannalta joku tolkku pitää tähän tulla. Joku rauha ihmisille." (H1) " Tuulivoimarakentamiselle osoitetut alueet pitää osoittaa matkailun ja virkistykseen tarvitsemien alueiden ulkopuolelta ja riittävän etäisyyden päässä näistä sekä arvokkaista luonnonsuojelualueista. Tuulivoimaloiden vaikutusalue maisemaan on kymmeniä kilometrejä ja valovaikutus pimeämatkailuun dramaattinen." (H2)

Kolmannelle haastatellulle tuulivoiman mahdollinen rakentaminen Valkiavaaraan vaikuttaa eniten investointipäätökseen alueelle.

Kaksi haastateltua kokee ja kantaa suurta huolta, että eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten huomioiminen on puutteellista. Huoli aiheutuu monestakin asiasta, mutta erityisesti luontokadosta:

"Liikaa keskitytään vain maisemahaittaan. Luontokato ja alueen pirstoutuminen on todellinen ongelma, kun puhutaan sadoista ja sadoista myllyistä näinkin pienellä alueella. Tämä aiheuttaa luontokatovaaran, joka vaikuttaa meihin ihmisiinkin. Eri lajeja tulee poistumaan alueelta. Isompana kokonaisuutena tulisi ottaa huomioon koko tuulivoimarakentaminen, kun samalle alueelle suunnitellaan niin paljon myllyjä. On vaikea arvioida vain yhden hankkeen näkökulmasta. Tuulivoimasuunnittelu pitäisi tehdä isompana alueena kerrallaan. Näin yksi kunta tai alue kerrallaan ei ole riittävää." (H1)

Haastatellut kokevat tuulivoimarakentamisen olevan hallitsematonta Lapin alueella tällä hetkellä. Tämä aiheuttaa ongelmaa erityisesti yhteisvaikutusten arvioinnin näkökulmasta. Arvioita tuulivoiman vaikutuksista koettiin vaikeaksi antaa vain yhtä tuulivoimala-alueita koskien, koska alueelle suunnitellaan nyt niin paljon ja eri tahojen toimesta.

"Kyllähän ne voimalaitokset Valkiavaarasta näkyy tähän ihan tosi selvästi. Nytkin olemassa olevat voimalaitokset näkyvät Louelta hyvin [Varevaaran tuulivoima-alue, Tervola), samalla etäisyydellä. Kun ottaa huomioon, että tämä tulee täyteen, satoja myllyjä. Jos Kätkävaaralta katselet etelään-/länteenpäin, niin onhan se valtava valomeri. Martimo tulee tuohon lähelle, vieressä on joku toinen." (H1)

Yksi haastateltu koki tuulivoimasta aiheutuvan haitan liittyvän nimenomaan tuotantoalueeseen ja toinen koki haittaa aiheutuvan yhtä lailla myös sähkönsiirtolinjoista:

"Molemmat pirstottavat samalla lailla luontoa. Lisäksi sama alue on tärkeä matkailun kannalta. Kaksi suurta linjaa menee ja lisäksi ollaan suunnittelemassa kolmatta linjaa." (H1)

Yksi haastateltu peräänkuuluttaa enemmän tutkimusta tuulivoiman vaikutuksista. Hän kritisoi:

"Miksei tuulivoimaa rakenneta sinne, missä on jo rakennettu ympäristö? Kun karttaa katsoo, niin laajasti ne on täällä pohjoisessa. Kyllä jollain lailla pitäisi

suojella tämmöinen koskemattomuus. Se on juurikin meidän myyntivaltti eli koskemattoman luonnon näkeminen ja kokeminen. Matkailuakin voi tehdä kestävästi. Matkailuhan työllistää paljon enemmän kunnassakin tuulivoima. Eihän olemassaoleva Louen tuulivoima-alue ole työllistänyt ketään - ehkä joku käy auraamassa tiet. Ei rakennusvaiheessakaan työllistäneet, ei edes rakennusvaiheessa. Huoltomiehet tulevat muualta." (H1)

Haastatelluilla on voimakas epäreiluuden kokemus siitä, että sähköä tuotetaan jollain alueella ja haitat jäävät alueelle. Samaan aikaan tuulivoimaloiden lähelläkin asuvat maksavat yhtä korkeaa hintaa sähköstä:

"Ja varsinkin nämä korkeat sähkönhinnat - ne eivät näy missään. -- Kunnan aluetalous ei ole parantunut sanottavasti. Vieläkin on aina puhe siitä, että ei ole rahaa tehdä sitä tai tätä. Ei se tuulivoima onnea ja rikkautta kuitenkaan ole tuonut. Tuo se toki tietyille maanomistajille rahaa, mutta tuoko laajemmin kuntaan." (H3)

Eräs haastateltu korostaa, että nimenomaan Kätkävaaran eteläpuoli ja siitä suunnasta avautuva näkymä on olennainen luontopolkujen ja luontomatkailun kannalta, koska reitit ja polut sijaitsevat vaaran eteläpuolella. Haastatellun mukaan Tervolan tuulivoimastrategian teon yhteydessä oli käyty keskustelua, että Kätkävaaran pohjoispuoleiselle näkymälle ei rakenneta mitään, mutta tämä ei hänen mukaansa auta asiaa matkailun kannalta, koska Kätkävaaran pohjoispuolella luontopolkuja ei ole. Toinen haastateltu näkee taas Kätkävaaralta avautuvat näkymät pohjoiseen merkittäviksi revontulimatkailun kannalta.

Haastatellut kertovan tuulivoiman pienillä kylillä ja kunnissa jakavan ihmisiä vahvasti kahteen eri leiriin ja aiheuttavan paljon riitoja ja vastakkainasettelua:

"Kyllähän tämä on jo siinä tilanteissa, että jakaa kuntalaisia eriarvoisiin asemiin, on puoltajat ja vastustajat. On kunta ja maanomistajat ja toisella puolella tuulivoiman vastustajat. Aina sanotaan, että ne jotka vastustaa tuulivoimaa, niin heillä ei ole maita. Minä aina sanon, että vaikka miljoonan maksaisitte, niin minun mailleni niitä ei tule ja viekää paperinne pois. Tämä asia repii ihmisiä ja jopa perhekuntia kahtia. Toinen puolisoista haluaa, että maat menee ja toinen puoliso ei halua maita menettää. --- Olihan se aika polemiikki Tervolassakin, kun henkilö kaatoi kalasääsken pesän, eikä siinä voi olla mitään muuta takana kuin tämä, että henkilö halusi alueelle tuulivoimaa. Tämä kannustaa ihmisiä aika epätoivoisiin tekoihin. " (H1)

Teema 3: Osallisuus

Kaksi haastatelluista on antanut lausuntoja Valkiavaaran tuulivoimahankkeen suunnittelusta, osallistunut eri tuulivoimasuunnitelmien yleisötilaisuuksiin ja allekirjoittanut adresseja, joissa vastustetaan tuulivoimaa alueelle. Lisäksi toinen heistä on ollut mukana Tervolan tuulivoimastrategian tekemisessä. Yksi haastateltu kertoi kokevansa, että hän on yrittänyt vaikuttaa kaikin keinoin. Kokemus osallistumisen kautta tuotetun ja annettun tiedon vaikuttavuudesta on ollut varsin heikko:

"On tehty monenlaisia aloitteita (kuntalaisaloitteita, valtuustoalueita, on kerätty satoja nimiä), mutta nämä näytään vain ohittavan paikallis päättäjien joukossa. Valtasuhteet ja puoluekuri ohjaavat päätöstä ja raha puhuu hyvin vahvasti, yksityinen raha. -- Kokemus on ollut, että vähäinen merkitys annetuilla tiedoilla on ollut" (H1).

Haastateltujen puheesta ja koko olemuksesta välittyy toivottomuus ja avuttomuus vaikutusmahdollisuuksista:

"Vaikuttamisen mahdollisuudet yksittäisenä yrityksenä ovat todella, todella pienet. Ja kun kyse meidän kohdallamme on tulevaisuuden hankkeista. -- Tuntuu, että se on niin, että tämä tuulivoima on liian iso pyörä, joka pyörii, joten se on turha siinä vilkutella, että kuunnelkaa. Toivoisi paikallis päättäjiltä sitä kuuntelua." (H3)

Erityisesti paikallis päättäjien suhteen haastatellut kokevat, että heidän näkemyksiään, ajatuksiaan, tulevaisuuden suunnitelmia ja investointihalukkuutta ei oteta kunnissa vakavasti. Tuulivoima nähdään niin paljon tuottavampana elinkeinona suhteessa alueen matkailuun, että se ajaa monen päättäjän silmissä nykyisen ja tulevan matkailupotentiaalini ohi:

"Tuulivoimateollisuus on marssijärjestyksessä ykkösenä, tuulivoimavapaata aluetta ei ole. Yksityisenä yrityksenä jos lähtee sijoittamaan, niin pitäisi olla kunnan turva takana, että tätä tuetaan ja kannatetaan. Sitä tarkoitin sillä turva-alueella, että ehkä sen pitäisi olla siellä kuntastrategiassa, missä karttaan olisi piirretty vaihtoehtoja." (H3)

Haastatellut kokevat, että kunnanjohtajat ovat hyvin tuulivoimamyönteisiä. Kuntien päättäjät katsovat tuulivoimarakentamista hyvin pitkälti vain oman kuntansa kautta ja

"-- perustelevat asian siten, ettei heillä ole sananvaltaa toisen kunnan asioihin" (H1).

Haastateltu pohtii, onko kuntatasolla haluakaan yhteiseen keskusteluun. Erilaisissa sosiaalisen median ryhmissä (Tervola ja Tornio) yksityiset ihmiset yrittävät ajaa asioita eteenpäin.

Haastatellut kokevat, että jatkuva epäselvä tilanne tuulivoimarakentamisen tilasta Tervolan kunnan ja Tornion kaupungin alueella tekee elämän hyvin raskaaksi sekä lähiseutujen asukkaille että matkailuyrittäjille:

"Sehän tästä tekeekin raskasta, kun joka kerta pitäisi olla vastustamassa jotain hanketta. Siksi sen pitäisi olla niin, että päätetään selvästi, että tämä tulee ja sen jälkeen kuntalaiset saisivat olla rauhassa. Niitähän tulee yhtiöitä pilvin pimein esittelemään ja kunta sanoo, että joo, selvittääkää ensin ja taas alkaa kuntalaisten kannalta stressi, että tuleeko niitä vai ei." (H1)

Tervolan tuulivoimastrategia

Tervolan kunnanvaltuusto hyväksyi Tervolan tuulivoimastrategian helmikuussa 2023. Kaksi haastateltua olisi toivonut strategialta selkeää linjausta myös kartalla, mihin tuulivoimaa Tervolan kunnassa mahdollisesti halutaan rakentaa ja kuinka paljon ja mihin taas ei:

"Mikä minusta tässä on kamalinta ja mistä minulla on suurin huoli, niin tunne ihmisillä, kun ei ole selvää, mihin tuulivoimaloita tulisi. Olisimme toivoneet kunnan tuulivoimastrategiasta selkeyttä, että tälle alueelle voidaan rakentaa voimalaitos. Tervolassa koko ajan kauniisti puhutaan, että muutama tuulivoima vaan riittää kuntaamme. Toivoisin, että voisimme kuntana selvittää, että kuinka monta voimalaa tähän mahtuu ja kunta päättää, kenen kanssa tekee sopimuksen." (H1)

Pahinta haastatellun mukaan on jatkuva pelko siitä, mihin tuulivoimaa taas aletaan suunnitella:

"Tämä on nyt kuitenkin jatkuvaa rumbaa, että tulee uusia voimalayhtiöitä, jotka esittävät kunnalle hienot selvitykset ja kuntalaiset eivät tiedä asiasta mitään, vaan asia pompsahtaa yhtäkkiä jostain julki, että tällekin alueelle on tulossa uusi voimala-alue. Ihmiset ovat jatkuvassa pelossa siitä, että milloin minun kotipihalleni tulee voimalat. Ja tämä on tosi stressaavaa. Pitäisi olla selvää, ettei voimalasuunnitelmia pitäisi jatkuvasti olla ampumassa alas ja tekemässä töitä sen eteen." (H1)

Tämä kaikki aiheuttaa suurta luottamuspulaa asukkaiden, yrittäjien ja kunnan päättäjien keskuudessa:

"Ihmiset ovat väsyneitä ja stressaantuneita, eivätkä luota enää omaan kuntaan ja päättäjään ja haluavat muuttaa jopa pois paikkakunnilta. Tiedän jo henkilöitä, jotka ovat muuttaneet pois." (H1)

Luontomatkailuyrittäjien kannalta tulevaisuuden suunnitelmien ja investointipäätösten tekeminen onnistuisi paremmin, jos kuntaan olisi uskallettu tehdä esimerkiksi tuulivoimastrategiassa selkeä linjaus alueista, mihin tuulivoimaa ei ole tulossa tulevaisuudessa:

"Jos kuntapoliitikot alkaisivat merkitsemään esimerkiksi joitakin alueita, että tämä on hyvä alue matkailuun ja se pidettäisiin omassa kuntastrategiassa niin, ettei sinne tule tuulivoimaa eli on vapaa alue siinä mielessä, niin jollekin alueelle olisi turvallista lähteä kehittämään matkailua." (H3)

Haastateltu olisi toivonut, että Tervolan tuulivoimastrategiassa olisi määritelty selkeästi alueet, mihin tuulivoimaa ei ainakaan ole tulossa:

"Tuulivoimastrategioissa ei otettu huomioon sitä kokonaisuutta. Mitä siinä oli uutta, mitä ei nyt ole jo sanottu? Kaksi kilometriä taloihin on raja, mutta ei kai niitä voi lähemmäs laittakaan. Aiemmin ehdotettiin 2,5 km, mutta siihen ei suostuttu. Ei siellä puhuttu siitä, että kuinka monta myllyä kuntaan tulee. Siellä sanottiin, että ei me voida sitä päättää, kenen maille ei saa rakentaa. Miksei saa? Miksei voida sanoa, että tuolle alueelle ei voida rakentaa?" (H1)

Haastateltu ei kokenut Tervolan tuulivoimastrategian tuovan toivottua selkeyttä tai lisätietoa suhteessa luontomatkailun kannalta tärkeään Kätkävaaraan.

"Tuulivoimastrategiassa oli kirjattu, että viiden kilometrin raja Kätkävaarasta, mutta joissain tapauksissa kaksi kilometriä. Sillä ei ole mitään merkitystä." (H1)

Teema 4: Tulevaisuus

Yhden haastatellun luontomatkailuyrittäjän vahva näkemys monestakin näkökulmasta on, että tuulivoima

"--- ei kuulu rakentamattomaan luontoympäristöön. Se on niin ristiriitainen aihe ja siellä on niin paljon muitakin asioita, mitä niistä jää jälkeen, miten paljon niiden rakentamiseen menee energiaa... Tästä näkökulmasta katsottuna minusta Lappi pitäisi säilyttää mahdollisimman paljon luonnontilassa. Ei ainoastaan meidän turistien takia, vaan ihmisten takia, meidän luonnon takia. Kaikkien ihmisten, jotka täällä asuvat, pitäisi saada rauha elää ilman pelkoa, että milloin tulee seuraava voimala-alue. Yrittäjän näkökulmasta on järjestöntä ja mahdotonta ajatella investointeja, jos ei yhtään tiedä, onko lähi-alueelle tulossa tuulivoimaloita ja onko toiminta-alueet pirstoutumassa." (H1)

Haastateltu kantaa suurta huolta luonnontilasta ja kokonaisuuden hahmottamisen puutteesta:

"Tässä kaikessa rumbassa ja vauhdissa me menetämme asioita, joita emme saa enää takaisin. Köyhät kunnat mielellään ottaa niitä, sama kuin köyhät ihmiset tekevät sopimuksia, jotta saavat siitä rahaa. Mutta välttämättä ei tiedetä kaikkea, mitä asiasta koituu jälkipolville. Ja mikä on se määrä ja raja, minkä luonto kestää." (H1)

Luontomatkailuyrittäjien mukaan on tosiasia, että jos Valkiavaaraan rakennetaan tuulivoima-alue, niin Kätkävaaran alue menetetään pimeään matkailun ja revontulimatkailun kohteena. Haastateltujen mukaan Valkiavaaran tuulivoimarakentaminen tarkoittaa käytännössä luontomatkailutoiminnan loppumista alueella.

"Jos tuulivoimaloita rakennetaan alueen läheisyyteen, kuten Valkiavaaraan, yrityksen toiminta-ajatus pimeämatkailun ja luontomatkailun kohteena menetetään. -- Tuulivoimarakentaminen tälle alueelle pilaisi retkikokemukset ympäristön muututtua teollisuusalueeksi. Massiiviset tuulivoimalat erään Etelä-Lapin korkeimman vaaran, Valkiavaaran, päällä hallitsisivat maisemaa laajalti. Luontomatkailun yritystoiminta jouduttaisiin lopettamaan kokonaan tai siirtämään muualle. Suurimmaksi osaksi se ei edes ole mahdollista. Yrityksille aiheutunut taloudellinen vahinko on arvoltaan ainakin 1 miljoona euroa vuodessa ja työpaikkoja luontomatkailussa menetettäisiin noin 20. Rakennuskanta menettäisi arvonsa. Yrityksille ja sen työntekijöille aiheutuva vahinko pitäisi ainakin korvata kokonaan." (H2)

4 Yhteenveto havainnoista

Haastateltaviksi pyydettiin kaikkia Tervolan ja Tornion luontomatkailuyrittäjiä, jotka parhaillaan toimivat tai suunnittelevat toimintaa Valkiavaaran alueella tai sen läheisyydessä. Tavoitetuista henkilöistä kolmea yrittäjää haastateltiin. Haastatelluista henkilöistä yhdellä yrittäjällä on neljä eri yritystä, joita hän edusti haastattelussa. Yhdellä yrittäjällä on yksi yritys ja yksi yrittäjä taas on kiinnostunut Tervolan ja erityisesti Kätkävaaran alueesta tulevaisuuden kohteena. Luontomatkailuyrittäjien palveluihin kuuluu sekä majoitus- että elämyspalvelutoimintaa. Erilaisia palveluita tarjotaan vuoden ympäri, mutta pimeän ajan matkailu ja revontulimatkailu erityisesti Kätkävaaralla on yksi keskeisin tuotettu palvelumuoto.

Haastatelluiksi pyrittiin saamaan useamman yrityksen edustaja, mutta moni heistä kieltäytyi siksi, etteivät toimineet Valkiavaaran tuulivoima-alueen vaikutusalueella. Kaksi haastattelusta kieltäytynyttä henkilöä, joista kummallakin on matkailuliiketoimintaa Valkiavaaran alueen läheisyydessä, kertoi suhtautuvansa hankkeeseen neutraalisti tai myönteisesti. He eivät kuitenkaan halunneet osallistua haastatteluun sen vuoksi, että kokevat hanketta ympäröivän keskustelun painostavana. Tätä selvitystä varten tehtyihin haastatteluihin halusivat siis osallistua niiden yritysten edustajat, jotka näkevät tuulivoiman rakentamisen Valkiavaaraan negatiivisena ja elinkeinolle haitallisena asiana.

Teema 1: Matkailu

Haastatellut kokevat, että mahdollinen tuulivoimarakentaminen Tornion ja Tervolan alueella tulee vaikuttamaan ja vaikuttaa jo nyt negatiivisesti alueen luontomatkailutoimintaan. Alueen keskeisin elementti on Kätkävaara, jonne tehdään muun muassa pimeän ajan retkiä ja revontuliretkiä ja jota markkinoidaan erämaisena Lapin kohteena. Haastatellut tuovat esiin, että käynnissä olevat tuulivoimasuunnitelmat tukahduttavat halun investoida luontomatkailuun oli kyse sitten lyhyen tai pitkän aikavälin suunnitelmista. Luontomatkailuyrittäjät esittävät Kätkävaaran ympärille vähintään 15–20 kilometrin suojavyöhykettä, jonka sisälle tuulivoimaa ei rakenneta. Mikäli tuulivoimaa Kätkävaaran läheisyyteen rakennetaan (ml. suunniteltu Valkiavaaran alue), luontomatkailutoiminnalla Tervolassa ja Kätkävaaran alueella ei haastateltujen mukaan ole tulevaisuutta. Haastatellut kantavat huolta tuulivoimarakentamisen aiheuttaman luonnon monimuotoisuuden hupenemisesta ja luonnon pirstoutumisesta Lapissa.

Teema 2: Tuulivoima

Haastateltujen kokemus on, että tuulivoima ohittaa kaikkien muiden maankäyttömuotojen intressit päätöksenteossa, koska kunnanjohtajat ja kuntapäättäjät näkevät sen aikaansaamat taloudelliset vaikutukset niin merkittävinä. Haastatellut kantavat huolta, että mikään tahon Tervolan, Tornion ja koko Lapin alueella ei katso tarpeeksi painokkaasti kaikkien suunniteltujen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia, vaan jokainen kunta keskittyy vaan omaan alueeseensa ja yksittäisiin hankkeisiin. Tämä aiheuttaa suurta huolta luontomatkailun osalta erityisesti sen takia, että pimeän ajan matkailu ja revontulimatkailu on uhattuna maisemahaittojen tähden. Matkailijat hakevat Tervolan alueelta ennen muuta hiljaisuuden, rauhoittumisen ja erämaisyyden kokemuksia, ja nyt

Tervolan ja Tornion alueelle suunniteltujen lukuisten tuulivoimaloiden – Valkiavaaran hanke mukaan lukien – koetaan uhkaavan näitä arvoja.

Teema 3: Osallisuus

Haastateltujen kokemuksen mukaan tuulivoimaloita vastaan taisteleminen on äärimmäisen raskasta ja vaikuttamisen mahdollisuudet ovat vähäiset. Vaikka erilaista vaikuttamistyötä on tehty paljon, sillä ei koeta olevan vaikutusta paikallisten kuntapäättäjien tai tuulivoimayhtiöiden keskuudessa. Lisäksi jatkuva vaikuttamistyö koetaan hyvin raskaana, koska eri tuulivoimayhtiöiden käynnistämiä uusia hankkeita tulee esiin kaiken aikaa. Tervolan tuulivoimastrategian ei koettu tuovan tilanteeseen selvyttä, vaan jatkuva epävarmuus tulevaisuuden investoinneista on koko ajan läsnä. Tuulivoimastrategian ei myöskään koettu turvaavan luontomatkailuyrittäjien kannalta keskeisimmän kohteen eli Kätkävaaran tulevaisuutta.

Teema 4: Tulevaisuus

Haastatellut toivoivat, että esimerkiksi Tervolan tuulivoimastrategiassa olisi osoitettu selkeät alueet, mihin tuulivoimarakentamista ei ole tulossa. Tämä olisi helpottanut tulevaisuuden luontomatkailutoiminnan suunnittelua. Tämänhetkisessä epävarmassa tilanteessa matkailuinvestointeja ei uskalleta tehdä. Haastatellut yrittäjät kertovat elävänsä jatkuvan pelon, epävarmuuden ja stressin alla siitä, mihin tuulivoimaa aletaan suunnitella ja rakentaa seuraavaksi.